

«Ξεφυλλίζοντας εφημερίδες της εκατονταετίας 1912-2012».
Με αφορμή δημοσιεύματα σχετικά με τη Σιάτιστα
θυμάμαι-μαθαίνω-προβληματίζομαι.

4^η σειρά δημοσιευμάτων

Εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 24/12/1960

ΑΡΧΑΙΟΣ ΤΑΦΟΣ ΑΝΕΚΑΛΥΦΘΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΙΑΤΙΣΤΑΝ

ΣΙΑΤΙΣΤΑ, 23.— Παρά τὰ δημοτικά λουτρά ἀνευρίθη τυχαίως ἀρχαῖος τάφος συγκείμενος ἀπὸ ἑξ πελωρίους λίθους, οὐδὲν ὅμως ἀνευρίθη ἐντὸς αὐτοῦ καὶ ἡ χρονολόγησίς του, συνεπεία τούτου, εἶναι λίαν δυσχερής.

Στις 21-8-1959 εἶχε ανακαλυφθεῖ ἄλλος ἓνας ἀρχαῖος τάφος, με σκελετούς καὶ κτερίσματα ἐκείνου.

Ο Φ. Ζυγούρης στὸ ἔργο του **Ἱστορικά σημεῖωματα περὶ Σιατίστης καὶ λαογραφικά αὐτῆς** στὶς σελίδες 45-46 γράφει: «ὅτι ἡ περιοχή Σιατίστης ἀποτελοῦνταν ἀπὸ [εκτάσεις βουνῶν καὶ λόφων κατάφυτες] καὶ διαρρέονταν κατ' ἀκολουθίαν ἀπὸ ἀφθονα νερά καὶ ἐπὶ πλέον περιλάμβανε μέρη ὑπήνεμα. Μια τέτοια ἔκταση [δε], πολὺ κατάλληλη γιὰ τὴ βοσκή των ποιμνίων, δὲν ἦταν δυνατό νὰ ἀφεθεῖ ἀχρησιμοποίητη ἀπὸ τοὺς κτηνοτρόφους των πέριξ μερῶν. Τουναντίον μάλιστα, πολὺ ἐνωρίς, μπροστὰ ἀπὸ χίλια καὶ πλέον χρόνια, κατέλαβον αὐτὴν καὶ ἔστησαν τὰ καλύβια τοὺς στα πιο ὑπήνεμα καὶ με τρεχάμενα νερά μέρη. Ἡ Σιποτούρα <Τσιποτούρα>, ὅπου ἀνασκάπτοντας τὰ ἐκεῖ ἀμπέλια ἀποκαλύπτομε ἴχνη ἐγκατάστασης συνοικισμοῦ, θραύσματα πίθων καὶ ἄλλα, ἡ Μπερνίτσα, πλησίον στὸν Ψαρά, καὶ ὁ Μπούνος, ὅπου σώζονται ἴχνη λαχανόκηπων στα ριζώματα τοῦ Μακροβουνιοῦ, τὸ ὁποῖο στὶς πλαγιές καὶ στὴν κορυφή ἦταν πευκόφυτο, καὶ τὰ Λουλάδικα ὑπήρξαν οἱ πρώτοι τόποι που φιλοξένησαν τοὺς πρώτους οἰκιστὲς καὶ χρησίμευσαν ὡς πυρήνες διὰ τὴν κατόπιν ἰδρυση τῆς Σιατίστης.»

Τὴν ἀποψη αὐτῆ- δηλαδὴ τῆς ὑπαρξῆς οἰκισμοῦ στὸν 10^ο μ.Χ. αἰῶνα στὴ θέση τῆς Σιάτιστας- διατυπώνει καὶ ὁ Δ. Κανατσούλης, στὸ ἄρθρο του: «**Πότε ἐκτίσθη ἡ Σιάτιστα**», στὸ Λεύκωμα **Σιατιστέων Μνήμη**, σελ. Α 42 - 43. Στὸ ἴδιο ἄρθρο ὁ συντάκτης τοῦ διατυπώνει καὶ

την άποψη ότι στη Σιάτιστα υπήρξε και προϊστορικός οικισμός, από τον οποίο προέρχονται οι δυο αρχαίοι τάφοι που ανακαλύφθηκαν τυχαία σε εκσκαφή στην πλαγιά του Προφήτη Ηλία το 1959 -μετά το θάνατο του Φ.Ζ.- και ο ένας περιείχε δυο σκελετούς και κτερίσματα. Σημειώνει σχετικά στη σελ.43: «*Εκ των τάφων αυτών και του περιεχομένου των συμπεραίνομεν ότι παρά τον λόφον του Προφήτου Ηλία υπήρχεν οικισμός ήδη κατά τους προϊστορικούς χρόνους. Διότι....*». Και, παρακάτω, αναρωτιέται αν ο μεσαιωνικός οικισμός της Σιάτιστας είναι συνέχεια του προϊστορικού, θέμα στο οποίο, κατά τη γνώμη του, μόνο η αρχαιολογική έρευνα μπορεί να δώσει απάντηση.

Για τους αρχαίους αυτούς τάφους και τα κτερίσματα υπάρχουν πληροφορίες και φωτογραφίες στις σελ. 4-9 στο έντυπο -ενημερωτικό φυλλάδιο με τίτλο:

ΔΗΜΟΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Σιάτιστα, Παλαιόκαστρο, Δαφνερό, Μικρόκαστρο

(έκδοση Αρχαιολογικού Μουσείου Αιανής, Εκπαιδευτικά προγράμματα, Αιανή Κοζάνης 2005 και κείμενα Γεωργίας Καραμήτρου-Μεντεσίδη, Δρ. Αρχαιολόγου).

Το θέμα της χρονολογίας κτίσης καθώς και της προέλευσης του ονόματος ΣΙΑΤΙΣΤΑ δεν έχει λυθεί, επιστημονικά, οριστικά.

Οι γνωστές ιστορικά μεταβολές του ονόματος της Σιάτιστας από το αρχικό Καλύβια (;) σε Αρμούτ-Κιοϊ, σε Σιατιστέων Πολιτεία, σε Σιάτιστα συνοδεύουν και, ως ένα σημείο, χαρακτηρίζουν την οικονομική της πορεία μέσα στο χρόνο.

Το πρώτο, λοιπόν, όνομα της πόλης μας ήταν Καλύβια, γιατί τα καλύβια ήταν το χαρακτηριστικό της. Όταν δημιουργείται ο οικισμός, είναι οικισμός ποιμένων που κατοικούν σε καλύβια. Κατά την άποψη ομάδας επιστημόνων, η πόλη μας αναφέρεται με αυτό το όνομα στα αρχεία της Μονής Ζαβέρδας (Ζάμπουρντα).

Το δεύτερο τοπωνύμιο για τη Σιάτιστα είναι το τουρκικό όνομα Armud- Köy(= Αρμούτ -Κιοϊ = Αχλαδότοπος) και το συναντούμε στα τέλη του 16ου αιώνα στα βιβλία της πρώτης τουρκικής απογραφής πληθυσμού. Πάντως, η καθιέρωση του Armud- Köy και η χρήση -για όσο χρόνο - σημαίνει πως η πόλη μας από τα μέσα του 16ου αι. είχε αλλάξει χαρακτήρα, δεν ήταν πια χωριό ποιμένων.

Το 1745 έφερε το όνομα «Πολιτεία Σιάτιστα», όπως αναφέρεται σε επίσημο έγγραφο του Πατριάρχη Αχριδών Ιωσήφ.

Σχετικά με την ετυμολογία και τη σημασία του τοπωνυμίου Σιάτιστα μελετητές, έχοντας κατά νου κάτι από την ιστορία και κάποιο ιδιαίτερο γνώρισμα του τόπου μας, διατύπωσαν πολλές και διαφορετικές απόψεις.

Έτσι π.χ. κάποιοι συνδέοντάς το με τους πρώτους οικιστές, βλάχους ποιμένες, το συσχετίζουν με το λατινικό *sitis* =δίψα, άρα Σιάτιστα σημαίνει, κατά την άποψή τους, πόλη με έλλειψη νερού (μάλλον απίθανο για την εποχή του α΄ οικισμού).

Άλλοι πάλι, συνδέοντάς το με την ιστορία μας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, τη φυσικά οχυρή θέση της πόλης, την απουσία Τούρκων από αυτήν καθώς και την απόκρουση όλων των επιδρομέων, το συσχετίζουν με την τουρκική λέξη *set* (=οχυρό)

(απόσπασμα από άρθρο της κ. Θεοδώρας Ζωγράφου-Βώρου στο *siatistanews*).

Και άλλος μελετητής, ο κ. Γ. Φίλιος, σε πρόσφατη μελέτη του – «Προσπάθεια ετυμολόγησης» - υποστηρίζει ότι η ονομασία Σιάτιστα προέρχεται από τη λατινική λέξη *satis* (επιρρ. και επίθ.) και δηλώνει τόπο με άφθονα, αρκετά αγαθά αλλά και τόπο που παρέχει εγγύηση για την ασφάλεια των κατοίκων κατά την τουρκοκρατία.

Και η άποψη του καθηγητή Α.Κ. Κεραμόπουλου: «Αν ποτέ λυθεί το ετυμολογικόν τούτο πρόβλημα, θα λυθεί κατά τρόπον τυχαίον». (Φ. Ζυγούρη, **Ιστορικά Σημειώματα περί Σιατίστης...**σελ. 49, υποσ. 50).

«Πάντως, για μας τους Σιατιστινούς, ανεξάρτητα από θεωρίες και απόψεις και από το πόσο και ποια ευσταθεί επιστημονικά, η πόλη μας με την ονομασία της σημαίνει και είναι: η αδούλωτη Σιάτιστα, το πάλαι ποτέ φλουροχώρι, η «**όμορφη και παράξενη πατρίδα**», κατά τη ρήση του ποιητή» σημειώνει η κ. Ζωγράφου στο άρθρο της.

Σχετικά Θέματα, δημοσιευμένα και στο διαδικτυακό τόπο www.siatistanews.gr :

Φ. Ζυγούρη : Ονομασία Σιατίστης

Ν. Ψημμένου: Το τοπωνύμιο «Σιάτιστα»

Γ. Φίλιου: Το τοπωνύμιο «Σιάτιστα»

Κάντε κλικ στον τίτλο του κάθε θέματος για να διαβάσετε το περιεχόμενό του.

Οι φωτογραφίες των αποσπασμάτων των εφημερίδων προέρχονται από το διαδικτυακό τόπο: Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος. Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Εφημερίδων και Περιοδικού τύπου <http://www.nlg.gr/digitalnewspapers/ns/main.html> (*)

[Πίνακας δημοσιευμάτων](#)